

Heather Bergdahl
Avdelning för process- och metodutveckling

Möte i arbetsgruppen för metod- och kvalitetsfrågor (MoK)

Datum och tid: 2020-12-08, kl. 09:30-12:00, Skype-möte

Närvarande:

Folke Carlsson (ordförande)	SCB (SAM, NSI)
Susanne Holland	Socialstyrelsen (SAM, ONA)
Anders Grönvall	Jordbruksverket (SAM, ONA)
Karin Darin	Skolverket (SAM, ONA)
Fredrik Jonsson	Skolverket (SAM, ONA)
Vedrana Milosevic	Försäkringskassan (SAM)
Ingrid Pettersson	UKÄ (SAM, ONA)
Pär Millstam	Arbetsmiljöverket (SAM, ONA)
Jonas Dahlgren	SLU (SAM)
Henrik Pettersson	Trafikanalys (SAM, ONA)
Sebastian Constantino	Skogsstyrelsen (SAM, ONA)
Niklas Notstrand	Energimyndigheten (SAM, ONA)
Torbjörn Lindquist	Konjunkturinstitutet (SAM)
Joakim Malmdin	SCB (SAM, NSI)
Heather Bergdahl	SCB (SAM, NSI)
Bodil Mortensson	SCB (SAM, NSI)

Frånvarande:

Nasser Nuru Mahmud	Folkhälsomyndigheten (ONA)
Angélica Naesman	Pensionsmyndigheten (SAM)

SAM = statistikansvarig myndighet

ONA = other national authority

NSI = national statistical institute

1. Inledning

Folke hälsade välkomna och särskilt till Fredrik som ny representant från Skolverket. Dagordningen fastställdes. Föregående mötesanteckningar beslutades med de ändringar som Henrik hade skickat in före mötet.

2. Vad har hänt på myndigheterna sedan sist?

SCB. Sedan mitten på oktober är det ungefär samma läget som det var i våras men ännu färre medarbetare på kontoret. Många är trötta på att sitta hemma men det är nog ett generellt problem. Vi har inte haft någon större smittspridning på arbetsplatsen. Inflödet av uppgifter till statistiken fungerar. Verksamhetsplaneringen är i gång utifrån ett tufft ekonomiskt läge bl.a. beroende på SCB:s biståndsarbete som har påverkats av Corona. SCB hoppas på att våra långtidskonsulter kan återvända till sina länder 2021.

SCB:s Örebrokontor flyttar i slutet på 2023 till ett hus som ska byggas med en minskad lokalyta och flexibla arbetsplatser.

Mötesanteckningarna från rådets möte i oktober har gått ut bl.a. till kontaktpersonerna för SAM. Statistikforum kommer att sändas senare under dagen och vi hoppas att vi har tekniken med oss den här gången.

SCB har arbetat sedan i mars med Covid-statistik. En s.k. aktivitetsindikator, en tidig BNP-indikator samt en temporär försäljningsindikator har tillgängliggjorts. De nya AGI-uppgifterna har använts för att studera hemarbete samt för att få fram information om unga personer som tar sig in på arbetsmarknaden under Corona. Statistiken över antal döda har snabbats upp i samverkan med Skatteverket.

Jordbruksverket. Det har inte varit någon större efterfrågan på ny eller snabbare statistik med Corona. För 2 år sedan med stora torkan ökade efterfrågan på snabb statistik vilket var en lärande erfarenhet och visade på behovet av back-up. Statistik från jordbruksekonomiska undersökningen ska levereras till Eurostat snart. I år har det varit hela 95 % svarsfrekvens och bättre kvalitet i övrigt i den här totalundersökningen som också görs globalt. I mars flyttar myndigheten till nya lokaler.

Energimyndigheten har haft ganska mycket arbete med Corona på försörjningssidan. Det har engagerat alla, inte bara statistiker. Statistikproduktionen löper på. Vi håller på med översynen av statistikområdena och vårt förslag kommer i januari. Det hänger ihop med en rapport vi har tagit fram och externa och interna användare. Verksamhetsplanering pågår med nya krav från Eurostat. Det behövs samverkan mellan olika myndigheter vilket Eurostat inte alltid beaktar.

Socialstyrelsen. I stor utsträckning arbetar man hemifrån förutom för de som arbetar med känslig information. Det har varit mycket på myndigheten i sitt arbete med att stödja hälso- och sjukvården, ge ut utbildningsmaterial och analysera utvecklingen om hur Corona har påverkat olika. Man har arbetat även direkt med Covid-19-statistik vilket det finns en ökad efterfrågan på för få kunskap om pandemin och dess utveckling. Vi har snabbat upp produktionsprocesser för att uppdatera månadsvis och årlig statistik. En särskild webbsida har startats som erbjuder information och stöd till vårdpersonal. En särskild ingång på webben finns sedan april till statistik om Covid som också uppdateras

nästän veckovis. Trots hård press har den officiella statistiken och annan statistik publicerats enligt plan. Tre statistikprodukter om dödsorsaker, graviditeter och ekonomiskt bistånd har tidigare lagts. Halvårsstatistik finns numera om dödsorsaker som visar att hjärt-/kärl sjukdomar, cancer och sedan Covid kommer i rangordningen på dödsorsaker.

Skolverket. Inte så mycket nytt har hänt jämfört med tidigare. Man har gjort snabbstudier för att stödja verksamheten under pandemin. Det har inte varit någon efterfrågan på snabbare statistik. Däremot har det varit en hel del frågor som rör sekretess och en ny förordning har kommit som reglerar skolenhetsregistret. En remiss har varit ute om en tidsbegränsad sekretessbestämmelse vilket innebär att Skolverket kan publicera under två år i väntan på en mer långsiktig lösning. Den kommer förhoppningsvis att gälla från 1 juli 2021.

Försäkringskassan. Hemarbete gäller förutom för de som arbetar med särskilda datalager. En stor efterfrågan finns på statistik över smittbärrarpenning samt startade sjukfall. Den höga efterfrågan i våras på statistik med högre frekvens, t.ex. veckovis, har avtagit. Myndigheten påverkas mycket handläggningsmässigt av de nya Coronareglerna avseende fusk kring karensdagen osv. Ny officiell statistik släpps nu om statligt tandvårdsstöd. De har samarbete med Socialstyrelsen i frågan inom ramen för översyn av statistikområden. Ny officiell statistik om tandhälsa publiceras av Socialstyrelsen.

En fråga kom upp vid rådets möte om den externa kommunikationen av officiell statistik hos SAM då det kan vara utmanande att skilja mellan huvud- och statistikverksamheten.

Caroline Olgart Höglund, statistikchef, kommer att sluta och tillförordnad blir Ulrika Eriksson. Vedrana blir föräldraledig fr.o.m. februari. Det är oklart vem som ersätter henne i MoK-gruppen.

Universitetskanslersämbetet har fått förfrågningar under våren om snabbare statistik. Under hösten har de släppt statistik om nybörjare på högskolan vilket utgör preliminära uppgifter som vanligtvis inte publiceras. Nybörjare väljer huvudsakligen fristående kurser. Man har även publicerat uppgifter om utomlandsstuderande vilka nu är färre till antal. Myndigheten har fått ett stort pandemiuppdrag där de ska studera påverkan på högskolorna. Myndigheten byter lokaler från den 1 nov.

Arbetsmiljöverket kommer att flytta till Solna. Det löper på med publiceringar bl.a. om arbetsmiljöundersökningen ut senast. Förutsättningar att bedriva utvecklingsarbete har försämrats under Corona. Tillbudsansökningar från arbetsplatser har ökat under Corona. Halvårsstatistik har nu offentliggjorts vilket är nytt där arbetssjukdomar pekar kraftigt uppåt flera 100 % till följd av Covid mest inom vårdsektorn.

Kommunikationsfrågan är relevant även för AMV och är en bra fråga för arbetsgruppen för tillgänglighet. Vedrana som är med i den gruppen berättade att de har börjat titta på frågan bl.a. med hjälp av ROS riktlinjer för elektronisk publicering.

SLU har inte haft så många arbetsrelaterade problem. Alla jobbar hemma. Resefrågor finns avseende fältarbetare. Officiell statistik släpps snart och internationell rapportering är också på gång.

Konjunkturinstitutet har påverkats lite av Corona bl.a. med en extra undersökning som görs månadsvis om hur företagens omsättning påverkats. En del mediauppmärksamhet har det blivit. Verksamhetsplaneringen pågår bl.a. med en ny upphandling som görs var sjätte år avseende undersökningen om företagets inköpsplaner som görs inom hela EU. Frågor tillkommer nu t.ex. från investeringsenkäten som tidigare gjorts av SCB. Det kan vara svårt att svara på frågor om planer i rådande läge. KI flyttade sitt kontor i februari men alla jobbar f.n. hemifrån.

Skogsstyrelsen är opåverkad av Corona. De är snart fulltaliga inom statistikverksamheten efter en tid med personalbrist. Statistikprodukterna har utvecklats och produktionen effektiviserats bl.a. med andra datakällor. De har haft en bra erfarenhet av SCB:s nya uppdragsenhet vid beställningar från RAMS och FDB.

Det är i övrigt mycket skador från granbarkborren vilket studeras tillsammans med SLU. Nästan 10 % av skogen har försvunnit i förtid innan avverkning. Skogsutredningen har kommit som har lagt 50 olika förslag inom skogen. Det är oklart om detta kommer att leda till ny statistik.

Trafikanalys. Produktionen har löpt på enligt plan. Verksamhetsplanering pågår och innehåll i den officiella statistiken ses över inför upphandlingar. Utvecklingsprojekt har startats tillsammans med Trafikverket för att minska kostnader för insamlingen till varuflödesundersökningen med en större grad av automatisering och minskad enkätinsamling. Tabeller harmoniseras och korta beskrivningar ses över med hjälp av mallen för "Kort om statistiken". Diskussioner pågår med PTS bl.a. inom ramen för Översynen av statistikområden kring statistikansvaret för post och tele. Utvecklingsmöjligheter finns avseende e-handel som ökat med Corona. Snabbindikatorer över transport har nu övergått från veckopubliceringar till månadsvisa. Inom kort kommer fördjupade Coronaanalyser för resande och godstransporter..

3. På gång...

a) Kommande expertgranskning (peer review)

Idag har ett brev skickats till de s.k. ONAs som slumpvist utvalts till expertgranskningen i höst (dvs. Folkhälsomyndigheten, Skolverket, ESV och Migrationsverket). De SAM som slumpvist utvalts är ESV och Skolverket som fått information om granskningen. Vid förra expertgranskningen 2014 valdes Jordbruksverket, Socialstyrelsen och Trafikanalys.

Att ta sig genom självvärderingsenkäten är en nyttig övning för alla även om myndigheten inte blivit utvald. De som vill få tillgång till den kan höra av sig till i så fall till Cathy Krüger via nationella samordningen, SAMordning@scb.se.

b) Kvalitetsbegreppets användning i utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet

Utvärderingen av den officiella statistikens kvalitet har genomförts tre gånger. Från fritextsvaren kan noteras en osäkerhet hos flera respondenter om användningen av kvalitetsbegreppet. Frågor verkar finnas kring statistikens ändamål – hur det ska formuleras och om kvalitetskrav. SCB vill studera närmare de senaste enkätsvaren och ha en djupare genomgång med MoK-gruppen under våren.

Försäkringskassan har haft funderingar kring hur ändamålet uttrycks och hur det översätter till kvalitetskrav. Kopplingen dessa emellan har inte varit stark. Ändamålet har mer uttryckts visionärt medan kvalitetskraven är mer konkreta. De känner att de nu inte kommer längre.

Trafikanalys har också funderat kring kvalitetskrav och användarnas behov. Kvalitetskraven finns t.ex. i EU-förordningar men är inte alltid explicita. Generellt upplevs det svårt att formulera och följa upp dessa samt utveckla mått för kvalitet.

Skolverket kommenterade att ändamålet behöver formuleras på en produktövergripande nivå.

Energimyndigheten instämde och poängterade vikten av utvärderingen av den officiella statistiken inom ramen för myndigheternas statistikansvar dvs. sett separat från myndigheternas övriga ansvar.

UKÄ upplever att det är svårt att uttrycka ändamålet på statistikprodukt-nivå. Det formuleras snarare på statistikområdesnivå varje år och var tredje år på produkt-nivå. Nya personer har svårt att koppla kvalitetsbegrepp till ändamålet.

Socialstyrelsen har en del nya medarbetare som tycker att det är svårt med utvärderingarna och det vore därför bra att upprepa grundläggande insatser. Socialstyrelsen tycker snarare att det är svårare att formulera ändamålet på statistikområdesnivå möjligen för att olika statistikprodukter har olika användare.

Enkätfrågorna har förbättrats med ändringsföreskriften bl.a. med vissa öppna frågor men vissa enkätfrågor kan fortfarande tolkas på olika sätt. Det kan vara svårt att hantera enkätfrågan om omvärldsförändringar som är påtaglig nu inom pandemin. Här handlar det dock om ny statistik inte officiell statistik. Frågan som hänvisar till brister vid föregående års utvärdering är svår eftersom man inte ska ange samma brist

igen. Det blir märkligt att svara nej om det är något som kvarstår. Socialstyrelsen ser behov att ta upp utvärderingen igen för att se över vissa saker.

En fråga kom upp om regeringskansliet hade haft synpunkter eller frågor vilket de inte har haft senare år. Ytterligare en fråga kom upp om hur andra länder gör.

Joakim återkommer med mer information vid nästa möte då möjlighet kommer att finnas till mer diskussion.

4. Förslag på ämnen och workshops framöver

Folke inledde punkten med att visa en lista över förslag på ämnen som kommit in till den nationella samordningen inför mötet, enligt nedanstående. Utgångspunkten för diskussionen om dessa förslag var att det pågår en stor översyn av statistikområden och att vi har en hel del gemensamma utmaningar. Frågan är om inte vi kan göra en hel del tillsammans?

- Användningen av kvalitetsmått i den officiella statistiken. Vilka osäkerhetsmått som används? Hur de presenteras samt om SCB har några rekommendationer?
- Hur SAM minskar uppgiftslämnarbördan - utmaningar och möjligheter. Ett tema här är i ljuset av big data.
- Röjandekontroll (även indirekt röjande) och utlämnande av data. Med dagens lagstiftning är det svårt att tillgodose informationsbehovet och man behöver också underlätta utbytet av data mellan myndigheter.
- Vad och hur kan vi lära oss av andra länder avseende metod och kvalitet. Kan vi använda deras erfarenheter hos oss?
- Problematiken vi har idag med direktinsamling från individer. Danmark verkar ligga före Sverige där det fr.o.m. 2014 pga obligatoriet för individer att ta emot information från staten digitalt har staten kontaktuppgifter för hela befolkningen. SAM kan möjligen göra något ihop för att främja en sådan infrastruktur.
- Gemensamt lärande vilket kan främjas genom seminarier och spridning av papers t.ex. det senaste seminarium om bortfall. Journal of Official Statistics (JOS) ger också möjligheter här att få insyn i olika frågor i olika länder.
- En gemensam rampopulation (från Företagsdatabasen, FDB) för skogsbranschen. Detta är en fråga om konkret samordning samt inte minst om kvalitet, avseende relevans och tillförlitlighet, i den officiella statistiken.
- "Statistical leadership"
- Krav att tillgängliggöra statistiken tidigare i COVID tider. Hur hanteras det?
- Vilket sätt delar vi med oss VST, Kurser kontinuitet, Sommarskola
- Workshop "Utvärdering"

Energimyndigheten kommenterade behovet av att tillsammans skapa en hubb för att kunna klara den framtida statistikproduktionen med digitalisering, delning av data, olika test med användare osv.

Försäkringskassan nämnde om det nya PSI-direktiv som kommer att gälla i sommar och möjligheten att göra något kring det t.ex. kring metadata. Utvecklingen av ett metadatasystem är en del av målbilden för den officiella statistiken. Metadatarapportering till Eurostat är också en viktig fråga.

Jordbruksverket har en hel del att dela med sig av från den senaste jordbruksekonomiska undersökningen där de studerar kvaliteten och resultatet från olika insamlingsmetoder.

Skolverket är intresserad av att få mer kunskap om kvalitetsstudier som gjorts om tillförlitlighet. Myndigheten samlar in mycket uppgifter om utbildning - frågan är om kvaliteten i svaren. Har det gjorts fallstudier om direktinsamling kontra användningen av registeruppgifter?

UKÄ använder mycket register (LADO) – ibland kan man undra vad registeruppgifterna står för.

Energimyndigheten har gjort kartläggningar kring användarbehov och funnit att det inte är så lätt. Ofta reagerar användarna först när man har plockat bort uppgifterna att de faktiskt behövs och då är det för sent.

Skogsstyrelsen har arbetat med kvalitetsmått t.ex. en behovsanalys om populationssavgränsningen. Svårighet finns att skapa en komplett ram. Ska man gå efter SNI-indelningen som bygger på hur företagen klassificerar sig när de bildas eller på egen branschkunskap? Branschindelningar är ibland trubbiga t.ex. finns en s.k. branschglidning med en växande e-handel och där butikshandel numera handlar om logistikföretag. SNI-klassificeringar har svårt att hänga med i strukturomvandlingar. Profileringsarbete pågår på SCB avseende de större företagen i mer bransch rena verksamhetsenheter. Viktigt dock att underhålla dessa. Kontaktuppgifter är en viktig kvalitetsfråga.

Folke konstaterade att det finns tillräckligt med gemensamma punkter för att kunna göra några seminarier över. SCB får bereda frågorna och förslagen till nästa möte. Folke uppmuntrade deltagarna att fundera på goda exempel som kan skickas in till den nationella samordningen.

En tanke kan vara att vissa av dessa frågor behandlas på MOK-möten framöver. Andra frågor kan vara mer lämpliga att ta i ett bredare sammanhang med flera SAM.

6. Övriga frågor

En fråga kom upp i juristgruppen om diarieföring av inkomna enkätsvar och det blev lite oklart om vad som gäller i olika sammanhang. Bodil återkopplar senare utifrån ny information som inkommit.

Inga fler övriga frågor.

7. Avslutning, nästa möte: Nästa möte: 3 feb kl 9:30-12:00